

Жовті гуси

Іван Нечуй-Левицький

В Чигиринському повіті, в селі Рєвовці в священика було весілля: батюшка видавав дочку заміж. Як звичайно буває на весіллях в сільських священиків, наїхала сила проханих і непроханих гостей. Музики в залі грали, паничі й панни танцювали. Старі в других покоях випивали та балакали про свої сільські справи. Весілля гуло на все невелике село од музик і танців, аж поміст лушав, аж дім трусивсь.

В одній далекій кімнатці, куди вже мало заходило шуму та гаму, сидів гість сусід, старий батюшка, отець Филимон, сивий аж білий, забутий хазяїном і гістьми, і молодими й старими, очевидячки, ні для кого не інтересний і не потрібний, бо був такий давній, що з його, як приказують у приказці, аж порохня сипалась, неначе з старої дуплинистої верби. Сидить та трухлятина в кутку коло столика, п'є чай та позіхає з нудьги, ждучи, поки подадуть вечерю. Вже пізенько приїхала друга порохня, батько рєвівського економа, престарезний панок Ягодинський, такий давній, що його скарцюбило трохи не вдвоє. Приїхав той дід, никав по всіх покоях, заглядав то в одні двері, то в друп дививсь на танці,— скрізь ніби напхано гостей, скрізь гармидер, гомін, шум, а на старого ніхто й не дивиться, ніхто до його й словом не обізветься, й говорить з ним ніхто не хоче. Пішов він блукать по кімнатах. Аж дивиться, в далекому покоєчку в кутку сидить сивий дід, така сама трухлятина, як і він, почвалав до його, згорбившись та спираючись на паличку, та й примостивсь коло столика коло старого батюшки. Батюшка не знав його, бо бачив вперше.

Сивий отець Филимон хоч був дуже старий, але ще був бадьористий, веселий дід і навіть штукар, дуже любив пожартувать і поглузувати. Старі зараз познайомились і почали балакать. Почали вони свою розмову з того, що стали чваниться своїми давніми літами, бо дуже старі люде таки люблять вихваляться сивим волоссям та сивою бородою, коли нема чимсь іншим та кращим почваниться та похвалитись.

— Ой, які ж ви, пане, старі! Ой, які старі!—почав панотець Филимон.

— Та ще й який старий! Як бачите, неначе припав борошном, — обізвався пан.

— Ви припали білим сіяним борошном, а от мене неначе хто обсипав у млині пожовклою обметицею, бо я, мабуть, чи не старіший од вас, пане,— каже батюшка.

— Ой, ні! мабуть, я од вас багато старіший. О, я дуже давній чоловік,— обізвався пан.

— А чи пам'ятаєте ж ви велику холеру? — питає отець Филимон.

— Ще б пак не пам'ятать! В мене тоді вже були унучата.

— Та це не така вже давня річ. А чи пам'ятаєте ви, як Наполеон приходив в Росію з дванадцятьма народами та спалив Москву? — спитав батюшка.

— Пам'ятаю. Де вже пак не пам'ятать, коли я саме того року оженився.

— Та, сказать по правді, і для мене це ще не така давня давнина. А чи пам'ятаєте ви, як летіла велика сарана? — питає батюшка.

— Ой, далася мені взнаки ота велика сарана! Ще б пак не пам'ятав, коли вона, проклятуша, потрощила увесь хліб на моєму полі до останнього стебла, і я тоді не мав чим заплатити дідичеві за посесію, — каже пан.

— Ого! То й ви, як я бачу, таки давні. Але я ще давніший, бо пам'ятаю щось ще давніше од тієї великої сарани. А чи пам'ятаєте ви, як летіли жовті гуси? — питає батюшка.

— Які це жовті гуси? Хіба ж є на світі жовті гуси?— питає з дива пан.

— Авжеж є! І летіли вони дуже давно, ще не за вашої пам'яті. От ви й не дуже-то старі, коли не пам'ятаєте цього дива,— каже батюшка.

— Хіба ж таки животіють на світі жовті гуси? — питає пан та й очі вирячив з дива.

— Авжеж є! Якби пак їх не було на світі, то я й не казав би. А то я на свої очі бачив, як летіли колись жовті гуси. Це ще було до великої сарани.

— Та коли ж це вони летіли? Я навіть і не чув про їх од старих людей. Не доводилось мені чути про це навіть ні од батька, ні од діда. А діда свого я добре пам'ятаю,— каже пан.

— А бачите! Я ж казав, що ви не такі давні, як думаєте. Ви старі, та не давні. А от я, то й лік погубив своїм годам.

— Але ж які то жовті гуси? Це дуже цікаво знати, Та скажіть-бо, які то жовті гуси летіли? Та коли ж то вони летіли? — допитувався цікавий пан.

— А це, бачите, було в дуже давні часи. Он коли воно було. Ще як я був маленьким хлопчиком, вилупились в нас гусенята. Моя мати забрала гусенята в решето та й поставила в кутку на лежанці. Мати пішла кудись, а я виліз на піл, а потім на лежанку та й перекинув решето. Я зараз зліз додолу та й став серед пекарні: дивлюсь, що то з того вийде. А гусенята пішли гулять по лежанці, а далі зайшли на припічок, а з припічка давай летіть додолу! Летять та й летять поодиноці ті жовті гуси, аж поки всі до одного перелетіли з припічка на діл. А я стою серед хати та дивлюсь на те диво. Коли чую: двері — рип! Я оглянувся. Увійшла мати, та аж в долоні плеснула й крикнула: "Ой, що це ти наробив? Нащо ти перекинув решето з гусенятами?" А я показую долонею на гусенята та кажу: "Дивись, мамо, як летять жовті гуси!" А мати підняла мені сорочину, надавала поляпасів та й випхнула з пекарні. Через ці поляпаси я й досі пам'ятаю, коли-то летіли жовті гуси. А що? Чи не старіший я од вас? А це діялось ще до великої сарани й до Наполеона з його "дванадцятьма язиками", котрих він навів у Москву.